

Baltijas oglūdenražu izpētes un ieguves asociācija

Reģ.nr.40008192540, Vecpilsētas iela 19, Rīga, LV-1010

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai
Peldu iela 25, Rīga, LV-1494

2015.gada 14.jūlijā Nr. 21-15/N

IEBILDUMI

Par Koncepciju par zemes dzīļu izmantošanas tiesiskā regulējuma pilnveidošanu potenciālo investīciju piesaistei

Saistībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, turpmāk - VARAM, elektroniskajai saskaņošanai nosūfito Koncepciju par zemes dzīļu izmantošanas tiesiskā regulējuma pilnveidošanu potenciālo investīciju piesaistei (VSS-976), turpmāk - Koncepcija, Baltijas oglūdenražu izpētes un ieguves asociācija, turpmāk - Asociācija, norāda, ka iebilst pret Koncepciju un neatbalsta Koncepcijā ietverto risinājumu B un D variantu turpmāko pilnveidošanu.

Asociācija ir uzskatāma par valdības sociālo partneri un nav pielaujama Asociācijas priekšlikumu neievērošana, iesniegtā E varianta neiekļaušana Koncepcijā. Asociācija nepiekrit Koncepcijas šauram skatījumam, ka zemes dzīļu izmantošanu kavē zemes īpašumtiesības un, ka „zemes īpašniekiem pietrūkst zināšanu un tehnisko, finansiālo iespēju, lai patstāvīgi veiktu vai organizētu zemes dzīļu izpēti un resursu ieguvi”. No piedāvātajiem B un D variantiem nav saprotams, kā piedāvātie rīcības varianti risina problēmas un sasniedz Koncepcijā noteiktos mērķus, t.sk., piesaistīt potenciālās investīcijas. Ar ierobežojumiem - zemesīpašnieku tiesību ierobežojumiem nevar panākt zemes īpašnieku ieinteresētību zemes dzīļu resursu izpētē un izmantošanā.

Bez Civillikumā 1042.pantā noteiktām zemesīpašnieka tiesībām uz zemes dzīlēm, zemes dzīļu izmantošanu regulē likums “Par zemes dzīlēm” un citi normatīvie akti, tajā skaitā Aizsargjoslu likums, Teritorijas attīstības plānošanas likums, likums “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un uz likumu pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi. Kā liecina komersantu, speciālistu un kompetento valsts institūciju un pašvaldību darbinieku pieredze, samērā bieži problemātiski īstenot zemes dzīļu ieguves projektus, jo vairākos likumos nav atrunāti nepieciešamie priekšnosacījumi. Tādēļ ir ierosināmi priekšlikumi par izmaiņām Aizsargjoslu likumā un likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, kā arī Teritorijas attīstības plānošanas likumā iekļautajām normām, kuras veicinātu zemes dzīļu izmantošanas nozares attīstību Latvijā.

Papildus tam investīciju piesaistei ir jārosina pārskatīt fiskālo politiku, kas var dot pozitīvu ietekmi uz sociālekonomiskiem aspektiem. Pasaulē ir izplatīta kombinēto ekonomisko labumu noteikšanas sistēma ar dažādu fiskālo rīku palīdzību: atlīdzības, prēmijas, peļņas izmaksu sadalījums, ieguves izmaksas un nodokļi. Ir vērojama tendence paredzēt atvieglojumus derīgo izrakteņu ieguvēm ar mazu debitū un grūti apgūstamajām ieguves vietām. Tieši fiskālā politika var attīstīt zemes dzīļu izmantošanas perspektīvas, neaizskarot zemes īpašnieku tiesības uz savu īpašumu. Ar Koncepcijā paredzētām metodēm nav iespējams panākt labvēlīgu vidi potenciālo investīciju piesaistei.

Ir jābūt pieejamiem atbalsta instrumentiem – zemes dzīļu nozares apgūšanā. Atbalsts kalnrūpniecībai un minerālresursu apgūšanai, zemes dzīļu izpētei var būt motivējošs faktors, kas sekmēs nozares attīstību Latvijā. Konsultācijas, informētība, līdzfinansējums un citi atbalsta veidi var nodrošināt abpusējo saikni starp investīcijām un zemes īpašniekiem, dot pozitīvu risinājumu un perspektīvas kalnrūpniecības nozares attīstībai. Investīcijām un zemes dzīļu apsaimniekotājam ir kopējās intereses, tādēļ investīciju piesaiste nevar tikt balstīta uz īpašuma tiesību formu maiņu.

Valsts nebūs labākais un atbildīgākais zemes dzīļu īpašnieks. No investīciju piesaistes aspekta efektīvāk sadarboties ar privāto sektoru. Privātais zemes īpašnieks, komersants vai īpašuma apsaimniekotājs ilgtermiņā patiešām izvēlas saimnieciski izdevīgāko saimniekošanas veidu. Potenciālo investīciju piesaistei zemes dzīļu izmantošanā ļoti liela nozīme ir tieši personālijai pārliecībai, pieņemot liberālās ekonomikas pamatnosacījumus un faktu, ka privātās darbības mērķis ir nopelnīt. Privātā partnera gatavība pieņemt kādas jaunas ekonomiskas sadarbības formas, nosaka investīciju stabilitāti un iespēju ilgtermiņa plānot komercdarbības efektivitāti.

Koncepcijas D variants ir vērts **pret Civillikumā nostiprinātas zemes dzīļu un virszemes nedalāmības prezumpciju**, kas nozīmē, ka zemes dzīles nav atsevišķs īpašuma tiesību objekts, bet gan veido vienotu objektu ar zemes virsu. Ar D variantu **tiks ierobežotas personas pamattiesības uz īpašumu**, kas ir nostiprinātas Satversmes 105.pantā. Koncepcijā nav atsauču uz zemes īpašnieku īpašumtiesību iespējamo ierobežošanu un tās tiesiskajām un sociālajām sekām. Nav detalizētas analīzes kā no sociālekonomiskā, arī tiesiskā aspekta, vai minētie ierobežojumi ir samērīgi, atbilstoši sabiedrības interesēm un sabiedrības ieguvums būs lielāks par privātpersonu (zemes īpašnieku, nozares uzņēmumu) tiesību ierobežojumu. **Koncepcijai iztrūkst ekonomiska pamatojuma un leģitīma mērķa – ko iegūst valsts, būtiski ierobežojot privātpersonu īpašuma tiesības. Vai valsts ieguvums no „investīcijām” būs lielāks par kompensācijām, kuras būtu jāsamaksā zemes īpašniekiem par zemes dzīļu atsavināšanu? Vai „investori” piesaistei iztērētie līdzekļi būs lielāki, nekā valsts kases un sabiedrības ieguvums kopumā?**

Koncepcijā paustie risinājumi B un D variantu pilnveidošanai nesasnieggs nospraustos mērķus - veidot investīcijām labvēlīgu vidi, būtiski pilnveidojot normatīvo aktu ietvaru tieši attiecībā uz zemes īpašnieka tiesībām un pienākumiem un valsts iespējām veicināt zemes dzīļu racionālu un efektīvu izmantošanu; veicināt zemes īpašnieku ieinteresētību zemes dzīļu resursu izpētē un izmantošanā.

Mainot tiesisko regulējumu, valsts iestādēm savā darbībā jābūt konsekventām attiecībā uz to izdotajiem normatīvajiem aktiem un jāievēro tiesiskā paļāvība, kas personām varētu rasties saskaņā ar konkrētu tiesību normu. Tiesiskās paļāvības princips cita starp prasa aizsargāt paļāvību, kas personai radusies uz noteiktu tās tiesību saglabāšanu vai īstenošanu, un ietver valsts pienākumu pildīt saistības, ko tā uzņēmusies pret personām. Pretējā gadījumā tiktu mazināta personu uzticība valstij un tiesībām. Tas ir, **piedāvātā normatīvā regulējuma maiņa graus zemes īpašnieku tiesisko paļāvību to īpašumu plānotai un pārskatāmai izmantošanai.** Privātpersonām nebūs pārliecības par to, vai jau rīt nezināmi „investori” neizvēlēsies uzsākt izpētes darbus, kas nenoliedzami nozīmētu īpašnieka „virszemes” izmantošanu. Šādā situācija zemes īpašnieki dzīvos „kā uz pulvermucas”, gaidot, kad kāds „investors” tiem piedāvās „brīvprātīgi” (piespiedu kārtā) mainīt savas teritorijas izmantošanas mērķi un veidu, lai izpildītu jaunās normatīvo aktu prasības – nodrošināt brīvu piekļuvi valstij piederošajām zemes dzīlēm. **Šāds scenārijs neatbilst Latvijas Republikas kā nacionālas valsts zemes**

resursu izmantošanas vīzijai un pārdomātu derīgo izrakteņu ilgtermiņa apgūšanai. Koncepcijā trūkst ne vien skaidra un konsekventa Latvijas valsts un īpašumtiesību attīstības virziena, bet arī konkrētu vai vismaz aptuvenu aprēķinu par iespējamo ieguvumu ietekmi uz valsts tautsaimniecību un ienēmumiem valsts budžetā.

Koncepcijas izstrādātajiem būtu jāsakārto un jāsistematizē pašlaik Latvijā zināmo derīgo izrakteņu izpētes un atradņu izmantošanas kārtību. Koncepcijā atsauce uz daudzveidīgo ārvalstu pieredzi vien norāda uz to, ka dažādās pasaules valstis normatīvais regulējums attiecībā uz zemes dzīļu un tajās esošo derīgo izrakteņu īpašumtiesībām ir atšķirīgs. Koncepcijā norādīts, ka salīdzot Latviju ar citām Eiropas Savienības dalībvalstīm, Latvijā rādītājs attiecībā uz ieguves rūpniecību un karjeru izstrādes nozares īpatsvaru iekšzemes kopprodukta ir tuvu Eiropas Savienības vidējam rādītājam. Katra valsts ir tiesīga patstāvīgi noteikt pozīcijas ieguves rūpniecībā. **Īpašumtiesību jautājums ir izslēgts no Eiropas Savienības tiesību ietekmes sfēras**, kā to nosaka Līguma par Eiropas Savienības darbību 345.pants: „*Līgumi nekādi neietekmē dalībvalstu tiesību aktus, kas reglamentē īpašumtiesību sistēmu*”. Līdz ar to jebkāda ierēdņu iespējamā atsaukšanās uz Eiropas Savienības tiesību aktu ievērošanās nepieciešamību attiecībā uz zemes dzīļu īpašumtiesībām Latvijā nav pamatota, ciktāl tas neskar brīvas tirdzniecības brīvību un kapitāla brīvu kustību Eiropas Savienībā. Par cik līdz šim nekas neliecināja, ka pašlaik spēkā esošais normatīvais regulējums būtu pretrunā minētajām Eiropas Savienības fundamentālajām tiesībām, - šis jautājums Eiropas Savienības tiesību prizmā nav skatāms.

Pašreizējais tiesiskais regulējums jau paredz tiesības iznomāt zemi atbilstoši likuma „Par zemes dzīlēm” 8.panta pirmajā daļā noteiktajā kārtībā, zemes īpašniekam noslēdzot nomas līgumu par zemes dzīļu izmantošanas veidu, uz kā pamata nomnieks iegūst zemes dzīļu izmantošanas licenci un līdz ar to arī īpašumtiesības uz derīgajiem izrakteņiem licencē norādītajā daudzumā (augļiem). **Pašreizējais tiesiskais regulējums nosaka valsts tiesības noteikt valsts nozīmes atradnes un valsts nozīmes zemes dzīļu nogabalus** un ir iespējams minerālresursu izpētei veikt atsevišķus grozījumus speciālā likumā – likumā „Par zemes dzīlēm”, neierobežojot zemes īpašnieka Satversmē noteiktās īpašuma tiesības. Būtiski grozot līdzšinējās īpašuma tiesības, klūtu aktuāls arī jautājums par to, kāda būtu taisnīga atlīdzība zemes īpašniekiem par zemes dzīļu izmantošanu. Piedāvātais kompensācijas apmērs nav ekonomiski pamatots un faktiski nav aprēķināms, jo Koncepcijā iztrūkst sabiedrības provizoriskais ekonomiskais ieguvums no investīciju piesaistes samērā ar tām neērtībām un pamattiesību ierobežojumiem, ko būtu jācieš privātpersonām – zemes īpašniekiem to zemu dzīļu „nacionalizācijas” rezultātā.

Ir acīmredzams, ka **Koncepcijas izstrādātajiem trūka kompetentu speciālistu atzinums ne tikai jautājumā par zemes dzīļu ieguvi, tehnoloģijām, metodēm, bet arī vides jautājumos, jo savādāk nevar izskaidrot zemes dzīļu nogabalu ar derīgām īpašībām veidošanu, ja to izveide būs pretrunā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” uz tā pamata izdotajiem normatīvajiem aktiem. Kāda nozīme grozīt īpašuma tiesības uz zemes dzīlēm – derīgus izrakteņus (metālu rūdas un dimanti) izdalīt kā atsevišķu īpašuma tiesību objektu, noteikt īpašuma tiesību aprobežojumus, veidot nogabalus, ja ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras, kas veicama likumā „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” noteiktajā kārtībā, ietvaros tiks aizliegtas paredzētas darbības?** Koncepcijas

atbalstītais B un D variants neparedz šādu scenāriju un to arī neapsver. Piedāvātais D variants pēc savas būtības ir dalītā īpašuma ievešana. Dalītais īpašums uzskatāmi rāda, ka tikai vienas no īpašuma tiesībām ir reāli izmantojamas, turpretim otras šajā gadījumā ir aprobežotas un reāli nav izlietojamas. Koncepcijas D varianta realizācija radīs negatīvas sekas – **dalītā īpašuma jaunu veidu**.

Pie šādiem apstākļiem, Asociācija atkārtoti lūdz iekļaut Koncepcijā E variantu sekojošā redakcijā:

„E. variants

1. vienkāršot zemes dzīļu atļauju (licenču) izsniegšanas kārtību, neizvirzot papildus prasības un vienkāršojot kontroles procedūras;
2. paredzēt atvieglojumus derīgo izrakteņu ieguvēm ar mazu debitu un grūti apgūstamajām ieguves vietām:

Daudzās valstis tiek paredzēts **izpētes un eksperimentālās ieguves periods, kura laikā netiek piemērots ienākuma nodoklis**, ar nodokļu atlaižu palīdzību komersants var atpelnīt vai arī daļēji segt izpētes izmaksas.

Nemot vērā to, ka Latvijā nav paredzēts atbalsta mehānisms komersantiem, kas ieguldījuši būtiskus līdzekļus derīgo izrakteņu meklēšanā, izpētes, eksperimentālās ieguves uzsākšanai, ir nepieciešams paredzēt **vismaz 50% atlaides piešķiršanu uzņēmuma ienākuma nodoklim**.

Likuma „Par uzņēmumu ienākuma nodokli” 17.²panta izpratnē derīgo izrakteņu izpēte (meklēšana) un ieguve nav iekļauta atbalstāmā prioritārā nozarē.

Ir iespējams ierosināt izmaiņas likumā „Par uzņēmumu ienākuma nodokli”, paredzot nodokļa atlaidi 50% apmērā nodokļa maksātājiem, kas veic derīgo izrakteņu (minerālresursu, oglūdeņražu) meklēšanu, izpēti. Tādējādi komersants būs ieinteresēts ieguldīt papildus finansiālus līdzekļus meklēšanai, izpētes veikšanai un papildus pētījumu veikšanai, to nodošanā Ģeoloģiskās informācijas sistēmā.

Ir nepieciešams izstrādāt priekšlikumus normatīvo aktu grozījumiem par nodokļu atvieglojumu piešķiršanu komersantiem, kas veic derīgo izrakteņu izpēti par privātiem līdzekļiem.

3. Zemes dzīļu izmantošanu regulē likums “Par zemes dzīlēm” un citi normatīvie akti, tajā skaitā Aizsargjoslu likums, Teritorijas attīstības plānošanas likums, likums “Par ietekmes uz vidi novērtējumu”. Likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” iekļautas tiesību normas, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 13.decembra direktīvas 2011/92/ES par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (kodificētā redakcija), Eiropas Padomes 1992.gada 21.maija direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīivotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību; Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 30.novembra direktīvas 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību un Eiropas Parlamenta un Padomes 2001.gada 27.jūnija direktīvas 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu. Kā liecina komersantu, speciālistu un kompetento valsts institūciju un pašvaldību darbinieku pieredze, samērā bieži problemātiski īstenot zemes dzīļu ieguves projektus, jo vairākos likumos nav atrunāti nepieciešamie priekšnosacījumi. Tādēļ ir ierosināmi priekšlikumi par izmaiņām Aizsargjoslu likumā, likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un Teritorijas attīstības plānošanas likumā iekļautajām normām, kuras veicinātu zemes dzīļu izmantošanas nozares attīstību Latvijā.
4. Vispārīgos aprobežojumus aizsargjoslās nosaka likumi un Ministru kabineta noteikumi un pašvaldību saistošie noteikumi, kas izdoti to kompetences ietvaros. Aizsargjoslu likums nenosaka ne pašu objektu vai teritoriju, ne arī aizsargjoslas un šīs funkcijas gulstas uz teritorijas plānojumu, kam attiecīgās pašvaldības teritorijā ir likuma spēks un

viss atkarīgs no nosacījumiem, kurus pašvaldība iekļāvusi teritorijas plānojumā. Ievērojot pašvaldību kompetenci dabas resursu ieguves saimnieciskajos projektos un atbilstošu teritoriju noteikšanu plānošanas dokumentos (teritoriju plānos), būtu nepieciešams paredzēt gadījumus, kuros neaprobežojas tikai ar pašvaldību kompetenci - valsts nozīmes derīgo izrakteņu ieguves gadījumos, kad prioritāras ir nevis kādas pašvaldības, bet sabiedrības un valsts ekonomiskās attīstības intereses. Kā valsts nozīmes derīgie izrakteņi likumā "Par zemes dzīlēm" noteikti oglūdeņraži - neapstrādāta nafta (jēlnafta), dabas gāze un pazemes ūdeņi - saldūdeņi, minerālūdeņi, termālie ūdeņi un rūpniecībā izmantojamie ūdeņi (likums "Par zemes dzīlēm", 1.pants). Priekšlikums: Aizsargjoslu likuma 36.panta "**Aprobežojumi Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslā**" 3.daļā noteikti papildus aizliegumi krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē, starp kuriem:

"iegūt un izmantot derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdeņu ieguvi ūdensapgādes vai rekreācijas vajadzībām"

grozīt uz:

"iegūt un izmantot valsts nozīmes derīgos izrakteņus".

Vienlaicīgi saglabājot likumā noteikto saskaņošanu ar attiecīgo Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi un nosakot **obligātu valsts nozīmes derīgo izrakteņu ieguves vietu noteikšanu vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā**.

Augstākminētās izmaiņas nepieciešamas, lai nodrošinātu iespēju valsts nozīmes derīgo izrakteņu ieguvei gadījumos, kad pašvaldība nav pietiekami kompetenta derīgo izrakteņu ieguvē vai apzināti izvairās no šādiem projektiem.

Kā vēl viens priekšlikums būtu šādu gadījumu risināšana Ministru kabineta līmenī, atsevišķus gadījumus nosakot ar Ministru kabineta rīkojumu. Šajā gadījumā Aizsargjoslu likuma 36.panta 7.daļā:

"Ja ir paredzēts celt valsts nozīmes infrastruktūras un inženierkomunikāciju objektus, kuri nav paredzēti vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā, apbūve krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē ir pieļaujama tikai ar Ministru kabineta ikreizēju rīkojumu"

grozīt uz:

"ja ir paredzēts celt valsts nozīmes infrastruktūras un inženierkomunikāciju objektus, iegūt valsts nozīmes derīgos izrakteņus, kuri nav paredzēti vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā, ieguve krasta kāpu aizsargjoslā un pludmalē ir pieļaujama tikai ar Ministru kabineta ikreizēju rīkojumu".

Bez augstākminētā, Aizsargjoslu likuma 36.panta 2¹. daļai:

"veikts paredzētās darbības ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums un saņemts Vides pārraudzības biroja atzinums par noslēguma ziņojumu, novērtējuma ziņojumu vai izdoti tehniskie noteikumi saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" prasībām", nepieciešams

grozīt uz:

"veikts paredzētās darbības ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums un pēc ietekmes uz vidi novērtējuma pabeigšanas saņemts Vides pārraudzības biroja atzinums par ziņojumu, vai izdoti tehniskie noteikumi saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" prasībām",

jo likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 19.pants, kurā minēts termins "noslēguma ziņojums" (19.pants. Noslēguma ziņojums par ietekmes novērtējumu) izslēgts ar 10.06.2010. likumu. Grozījums par panta izslēgšanu stājas spēkā 01.01.2011.

Aizsargjoslu likumā jāparedz izņēmumu attiecībā uz valsts nozīmes derīgo izrakteņu meklēšanu, izpēti un ieguvi.

5. Ir jāveic grozījumus Teritorijas attīstības plānošanas likumā, paredzot ministrijas kompetenci derīgo izrakteņu meklēšanā, izpētē.

Likums regulē nacionālo interešu objektu veidošanu kā teritorijas un objektus, kas nepieciešami būtisku sabiedrības interešu nodrošināšanai, dabas resursu aizsardzībai un ilgtspējīgai izmantošanai (17.pants) Latvijā noteikts tikai viens šāds objekts - elektrotīklu pārvades savienojuma "Kurzemes loks" 1.posms "Grobiņa-Ventspils-Dundaga", ar 04.01.2013. MK rīkojumu Nr.7 "Par nacionālo interešu objekta statusa noteikšanu elektrotīklu pārvades savienojuma "Kurzemes loks" 1.posmam "Grobiņa-Ventspils-Dundaga".

Priekšlikums zemes dzīļu ilgtspējīgai attīstībai, ir *nacionālo interešu objekta statusa noteikšana valsts nozīmes derīgajiem izrakteņiem un to atradnēm* atbilstoši esošajai ģeoloģiskajai informācijai, kas pieejama VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" un kuras viens no mērķiem ir zemes dzīļu resursu apzināšana un izvērtēšana.

Priekšlikums saistībā ar teritorijas plānošanas pilnveidošanu **ir teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmas (turpmāk tekstā TAPIS)** izveidošanas pabeigšana (20.08.2009. līgums ar Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministriju par ERAF projekta „Pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas, infrastruktūras un nekustamo īpašumu pārvaldības un uzraudzības informācijas sistēmas - 1.kārta” (identifikācijas Nr. 3DP/3.2.2.1.1/09/IPIA/IUMEPLS/005)), kuru bija jānoslēdz 2014.gadā. Pašreiz atbildīgā ministrija ir VARAM , kuras interneta mājas lapā rodama informācija par TAPIS nākotnes formā. TAPIS nodrošinātu visu līmeņu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu un ar teritorijas plānošanu saistītās informācijas uzkrāšanu, apstrādi un publisku pieejamību (Teritorijas attīstības plānošanas likuma 6.pants).

6. Sakārtot savstarpējā mijiedarbībā ietekmes uz vidi procedūru. Nosakot, ka derīgo izrakteņu licences laukuma noteikšana, ietver sevī atļauju derīgo izrakteņu ieguvi, ja VVD nav konstatējis negatīvo ietekmi.

Likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu". Likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" regulē Vides aizsardzības likumā par vides aizsardzību noteikto pasākumu kopumu vides kvalitātes saglabāšanai un dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas nodrošināšanai, ar ietekmes uz vidi un stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu kā reventīvajiem pasākumiem tiešu kaitējuma draudu videi novēršanai potenciālā kaitējuma novēršanai.

Likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" noteiktas paredzētās darbības, kurām tiek piemērots ietekmes uz vidi novērtējums - 1.pielikumā minētas paredzētās darbības, kas attiecināmas uz zemes dzīļu izmantošanu, kā piemēram, projekti, kas paredz pazemes ūdeņu ieguvi vai mākslīgu pazemes ūdeņu papildināšanu, ja gada kopējā aprite ir 10 milj. m³ un vairāk, projekti, kas paredz oglūdeņražu ieguvi komerciālos nolūkos, derīgo izrakteņu ieguve 25 ha vai lielākā platībā vai kūdras ieguve 150 ha vai lielākā platībā (likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu, 1.pielikums "Objekti, kuru ietekmes uz vidi novērtējums ir nepieciešams"). Likuma pašreizējā redakcija neregulē situācijas, kurās pat ar pozitīvu kompetentās institūcijas atzinumu par paredzēto darbību, projekts var netikt uzsākts. Likuma 14.pants par ietekmes novērtējuma veikšanas kārtību nosaka:

"konsultācijas ar pašvaldību par paredzēto darbību pirms ietekmes novērtējuma veikšanas

(1) *Ierosinātājs pirms paredzētās darbības ietekmes novērtējuma veikšanas konsultējas ar pašvaldību par paredzētās darbības īstenošanas iespējām pašvaldības teritorijā. Paredzētajām darbībām, kuras saistītas ar transporta un elektronisko sakaru tīklu un enerģijas pārvades būvju būvniecību vai attiecībā uz kurām Ministru kabinets pieņem lēmumu par atļauju uzsākt darbību (paredzētās darbības akcepts), konsultācijas ar pašvaldību nav nepieciešamas.*

(2) *Pašvaldība izvērtē paredzētās darbības īstenošanas iespējas savā teritorijā un 15 dienu laikā pēc ierosinātāja rakstveida iesnieguma saņemšanas nosūta tam savu viedokli par paredzētās darbības atbilstību šīs pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem.*

(05.06.2014. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 03.07.2014.)

Neskatoties uz to, ka likuma redakcija uz 03.07.2014. uzlabo iepriekšējo situāciju projektu akceptēšanā, pastāv neskaidrība par pozitīvu paredzētās darbības akceptu pēc ietekmes uz vidi novērtējuma pabeigšanas. Paredzētās darbības akcepts ir likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņemts attiecīgās valsts institūcijas, pašvaldības, citas likumā noteiktās institūcijas vai Ministru kabineta lēmums par atļauju uzsākt paredzēto darbību (likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu", 21.pants). Lai saņemtu atļauju uzsākt paredzēto darbību, ierosinātājs iesniedz attiecīgajai valsts institūcijai, pašvaldībai vai citai likumā noteiktajai institūcijai iesniegumu, ziņojumu un kompetentās institūcijas atzinumu par ziņojumu kopā ar citos normatīvajos aktos noteiktajiem dokumentiem un attiecīgā valsts institūcija, pašvaldība vai cita likumā noteiktā institūcija, vispusīgi izvērtējusi ziņojumu, pašvaldības un sabiedrības viedokli un ievērojot kompetentās institūcijas atzinumu par ziņojumu, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņem lēmumu par paredzētās darbības akceptēšanu vai neakceptēšanu (likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 22.pants).

Priekšlikums izmainām likuma 14.pantā:

- (1) Ierosinātājs pirms paredzētās darbības ietekmes novērtējuma veikšanas konsultējas ar pašvaldību par paredzētās darbības īstenošanas iespējām pašvaldības teritorijā. Paredzētajām darbībām, kuras saistītas ar transporta un elektronisko sakaru tīklu un enerģijas pārvades būvju būvniecību vai attiecībā uz kurām Ministru kabinets pieņem lēmumu par atļauju uzsākt darbību (paredzētās darbības akcepts), konsultācijas ar pašvaldību nav nepieciešamas.
- (2) Pašvaldība izvērtē paredzētās darbības īstenošanas iespējas savā teritorijā un 15 dienu laikā pēc ierosinātāja rakstveida iesnieguma saņemšanas nosūta tam savu viedokli par paredzētās darbības atbilstību šīs pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem *un konceptuāli vienojas par atbalstu (akceptu) paredzētajai darbībai pēc pozitīva kompetentās institūcijas atzinuma par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu saņemšanas.*
7. Veikt grozījumus likumā „Par zemes dzīlēm”, paredzot minerālresursu meklēšanu, izpēti un ieguvi. T.sk., licences laukuma noteikšanu un atļauju izsniegšanas kārtību derīgiem izrakteņiem, kam ir valsts nozīmes derīgo izrakteņu statuss.”

Saīsinājumā: E variants: Zemes dzīles tiek saglabātas privātpersonas īpašumā, pilnveidojot zemes dzīļu normatīvo regulējumu. Tieka pilnveidots spēkā esošais normatīvais regulējums, kas skar zemes dzīļu izmantošanu, t.sk. likums „Par zemes dzīlēm”, Aizsargjoslu likums, likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, Teritorijas attīstības plānošanas likums, kā arī paredzot minerālresursu (metālu rūdas un dimanti) izpēti un ieguvi. Papildus ir jārosina pārskatīt fiskālo politiku un jāizstrādā atbalsta instrumenti.

Vadoties no augstāk minētā Koncepcija pašreizējā redakcijā nav atbalstāma un lūdzam Koncepcijas tekstā iekļaut E variantu, tanī skaitā Ministru kabineta rīkojuma projektā „Koncepcija par zemes dzīļu izmantošanas tiesiskā regulējuma pilnveidošanu potenciālo investīciju piesaistei” uzdot VARAM turpināt darbu pie Koncepcijā ietvertā E varianta pilnveidošanai līdz 2015.gada 31.decembrim.

Ar cieņu

Baltijas oglūdeņražu izpētes un ieguves asociācijas

Valdes priekšsēdētāja

Sigita Poželaite